

G'ARB MAMLAKATLARDAGI XALQARO TASHKILOTLARDAGI
SINXRON TARJIMONNING ODOB-AXLOQI VA VAZIFALARI

Atabaeva Xurliman

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti magistratura talabasi

atabaevahurliman@gmail.com

+998993171822

Annotasiya: Sinxron tarjima- tarjimonlikning eng qiyin turlaridan biri, tarjimon maxsus jihozlar bilan (stendlarda) sinxron tarzda tarjimonlik qilish talab etiladi. Konferentsiyalarda va seminarlarda sinxron tarjimonlar belgilangan odoq-axloq qoidalariga amal qilishi lozim.

Kalit so'zlar: sinxron tarjima, odoq-axloq qoidalari, stend, konferentsiya, seminar

Sinxron tarjimon - ma'ruzachi nutq so'zlaydigan va tarjimon nutqni bir vaqtning o'zida tinglovchilar tushunadigan tilga o'zgartiradigan tarjimon usuli. Bu xalqaro konferentsiyalar, diplomatik uchrashuvlar va ishtirokchilar dunyoning turli burchaklaridan kelgan boshqa tadbirlar uchun muhim vositadir. Sinxron tarjimonlar bir vaqtning o'zida keyingi jumlaning manba tilida tinglashda bir tilni tinglash va uni darhol boshqa tilga tarjima qilish uchun keng qamrovli tayyorgarlikdan o'tgan malakali mutaxassislardir. Sinxron tarjimonning ahamiyati konferentsiyalar va tadbirlarda sinxron tarzda bo'ladi.

Diplomatiya sohasida ko'p tomonlama tashkilotlar, shu jumladan Birlashgan Millatlar Tashkiloti a'zo davlatlar o'rtasida samarali muloqotni ta'minlash uchun sinxron tarjima muhim ahamiyatga ega. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, Tabiat bilan suhbatlashish xalqaro ittifoqi, NATO va Jahon banki G'arb mamlakatlaridagi xalqaro tashkilotlarga misol bo'la oladi. Tarjimonlar bo'lishi kerak bo'lgan ma'lum talablarga ega. Bulardan ba'zilari; har ikki tilda ham tez fikrlash tillar, tez nutq, qobiliyati bilan tez reaksiya qiyin vaziyatdan chiqish, e'tiborni taqsimlash qobiliyati ("diqqatni ajratish"); aqliy va jismoniy chidamlilik - chidamlilik, stressga chidamlilik, barqaror konstruksiyaning mustahkam zaxirasi har ikkala ishchi tildagi so'zlar, klişelar va iboralar; ikkala ishchi tilda ham boy lug'at; vakolatli ikkala ishchi tilda nutq; boshqarish qobiliyati markazlashtirish, tashqi aloqalardan "ajralish" qobiliyati. referent; lingvistik va nutqiy vositalarini avtomatlashtirish ifodalash (ekvivalentlarni tezda topish qobiliyati); yaxshi tinglash qobiliyatlari (tinglab tushunish) kabilar hisoblanadi.

Sinxron tarjimonning xalqaro tashkilotlarda asosiy vazifalari:

Ovoz

Sinxron tarjimonning ovozi va mikrofondan har doim bir xil masofada gapirishga harakat qilishi kerak. Ochiq mikrofon oldida qog'ozlarni shitirlatmoq, suvni to'kib tashlash va barmoqlarni ish yuzasiga urmashlikka e'tibor berishi kerak. Stendta shovqinli bilaguzuklardan saqlanishi lozim. Tashkilotlarda yoki konferentsiyalarda sinxron tarjimonning ovozi aniq va tiniq chiqishi kerak.

Tog'ri holat

Ovoz ishlab chiqarishda holat muhim ahamiyatga ega va agar sizning holatingiz to'g'ri bo'lsa, ish juda oz charchatadi. Kayfiyati yo'q tarjimon yorqin va hushyor eshitilmaydi va hatto ishonchli bo'lmaydi. Tana tili haqida eshitgan hamma narsani o'ylab ko'riladi. Bularning barchasi stendta o'tirganda ham ahamiyatli.

Yo'tal tugmasidan foydalaning.

Yo'talayotganda, suv quyayotganda, qog'oz shitirlashida mikrofonni o'chirish lozim. Chunki, delegatlarga to'satdan shovqin eshitiladi, bu ularga so'zsiz xalaqit beradi va fokusi bo'linadi. Yo'tal tugmasidan foydalaning va tugamaguncha mikrofonni o'chirmaslik tavsiya etiladi. Yo'talish yoki boshqa zaruriyatlar uchun tashqariga chiqish kerak.

Mikrofonni tekshirish.

Tajriyabali sinxron tarjimonning vazifasi konferensiyaning birinchi sessiyasidan oldin uskunaning qanday ishlashini, kerakli kanalga qanday o'tishni bilishi va umuman jihoz qoniqtirayotganini, naushniklar qulay va ovozli ekanligini tekshirib ko'radi. Keyingi uchrashuvlar uchun stendga kirganda, texnik yoki oldingi hamkasblar tomonidan mikrofonlar xatolik bilan qoldirilmaganligiga ishonch hosil qilish tavsiya etiladi. Hamkasblar bilan bo'lgan shaxsiy suhbat butun xonada efirga uzatilishi uyatli bo'lardi. Nutqni tugatgandan so'ng mikrofonni o'chirishni unutishdan ehtiyot bo'lish kerak. Tarjimonlikni tugatgandan so'ng mikrofonni yoqilgan holda qoldirilsa, delegatlar rais aytgan gaplarni eshitishiga to'sqinlik qilayotgan bo'lishi mumkin.

Xalqaro tashkilotlarda-konferentsiya yoki seminarlarda sinxron tarjimonlar maxsus stendlarda ishlaydilar. Tarjimonlar odob-axloq qoidalariga bo'ysinishi lozim.

- Hujjatlarni toza va tartibli saqlash;
- Chekmaslik;
- Mobil telefonni o'chirish;
- Bilakchalar kabi shovqin chiqaradigan zargarlik buyumlarini taqmaslik;
- Ishlamayotgan vaqtda jim turish (mikrofonlar barcha fon shovqinlarini qabul qiladi), suv quyayotganda ehtiyot bo'lish,
- Ovqatlanish yoki boshqa yoqimsiz narsalarni qilmaslik shovqinlar);
- Mikrofonga gapirish (televizorda muntazam ishlaydigan ba'zi hamkasblar qimmatli maslahat taklif qilishlari mumkin);
- Ammo mikrofonga juda yaqin gapirmaslik kerak, chunki bu ovozni buzadi;

- Ish vaqti va o'zgarishlarni tartibga solish va zarurat bo'lmasa kabinadan uzoq vaqt davomida chiqmaslik;
- Hamkasbga yordam berishga tayyor bo'lish lekin aralashib emas;
- Odatda qachon aniq bo'ladi kimdir hujjat yoki yangi atama topishda yordamga muhtoj bo'lganda yordam berish kerak
- Uskunani qanday ishlatishni bilishingizga ishonch hosil qilish; • Ovozingizni modulyatsiya qilish va ovoz chiqarishingiz uchun eshitish vositasining ovozi past bilan ishlashga harakat qilish;
- Bir quloqni ochgan holda yoki ikkala yarmini qoldirib, nima deyayptganni kuzatib borish tarjimonning odob-axloq qoidalariga kiradi.

Xulosa

Xalqaro tashkilotlarda uchrashuvlarda har xil tilda gaplashuvchi insonlarni bir-birini tushunishida va siyosiy shartnomalarda sinxron tarjimonning o'rni katta. Ular o'zlarini adob-axloq qoidalariga ro'ya qilgan xolda vazifalarni qilishi kerak.

Adabiyotlar:

1. Tayor-Bouladon, Valerie, Crawford House Adelaide. 2001 **Conference Interpreting – Principles and Practice**
2. Omon Mominov, 2005 A Guide To Simultaneous Translation
3. Kemin Fang. (2004). Simultaneous Interpreting Principles and Training. Journal of Beijing Vocational & Technical Institute of Industry,7, 72-75.
4. Nan Xue. (2007). Analysis of the Principles of Simultaneous Interpreting. Journal of Shaanxi Normal University (Philosophy and Social Sciences Edition)1, 277-279.
5. Wolfgang Zieke. (1970). Conditioning Your Memory. New York: Sterling Publishing Co., Inc.
5. Daneman, Meredyth and Carpenter, Patricia A. 1980. "Individual differences in working memory and reading". Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior
6. <https://knowledge-centre-interpretation.education.ec.europa.eu/en/conference-interpreting/simultaneous-interpreting>